

1 תירץ אבי לרב פפא: הָתָם לָגְבִי כּוֹר בְּשִׁלּוּשִׁים יִכּוֹל לַחְזוֹר מִשּׁוּם
2 שְׁעָבוֹד רִבְּנָן מִלִּיתָא דִּינִיתָא לִיה לְמוֹכֵר וְיִנְתָּא לִיה לְלוֹקֵת – חֲכָמִים
3 תִּקְנוּ דְּבַר שִׁיעוּל גַּם לְמוֹכֵר וְגַם לְלוֹקֵת, כִּיּוֹן שְׁלַפְעָמִים הַמוֹכֵר
4 רוּצָה לַחְזוֹר מִזְמַמְקָה, כִּגּוֹן אִם הִתִּיקְרוּ הַחֲטִים וַיְכּוֹל לְקַבֵּל יוֹתֵר
5 כֶּסֶף עֲבוּרִם, וּלְפַעְמִים הַלּוֹקֵת רוּצָה לַחְזוֹר בּוֹ, כִּגּוֹן שֶׁהוּלֹ
6 הַחֲטִים. וּמִמִּילָא שְׁנִיהֶם רוּצִים שְׁתֵּיהֶם לֹהֵם אִפְשָׁרוּת לַחְזוֹר כֹּל
7 עוֹד לֹא נִגְמְרָה הַמְשִׁכָּה שֶׁל כָּל הַכוֹר. אֲבָל כֵּאֵן בִּרְקַע כִּיּוֹן
8 שְׂרוּצִים הֵם לַחֲלֹק אֶת הַשּׁוֹתְפוֹת, וְדָאִי שְׂכָל אֶחָד רוּצָה שְׁתַּחֲלוּ
9 הַחֲלוּקָה בַּהֲקֵדָם וְלֹא יִהְיוּ עוֹד שׁוֹתְפִין, וְעַל כֵּן סוֹבֵר שְׁמוּאֵל שֶׁעַל
10 הַחֲלֹק בִּירוּשָׁה שְׁלֹא נָטַל הָאֵחָ שְׂבֵא מִמְדִּינַת הַיָּם, קִיַּיֵּמַת הַחֲלוּקָה
11 הָרִאשׁוֹנָה.

12 לַמְדֵּנוּ לְעִיל (קו): שְׂאֲחִים שְׁחָלְקוּ וְבֹא לֹהֵם אֶחָד מִמְדִּינַת הַיָּם, נִחְלָקוּ
13 רַב וּשְׁמוּאֵל אִם בְּטִלָּה חֲלוּקָתָם. הַגְּמָרָא כֵּאֵן דִּנָּה בִּאֲחִים שְׁחָלְקוּ
14 וְהִגִּיעַ בַּעַל חוֹב שְׂאֲבִיהֶם הִיא חַיִּיב לוֹ חוֹב, וְטִרְף מֵאֶחָד אֶת
15 הַקֶּרֶק, מִי מַפְסִיד: אִיתָמֵר, שֶׁנִּי אֶחָד שְׁחָלְקוּ אֶת יִירוּשָׁת אֲבִיהֶם,
16 וְכָאֵן בַּעַל חוֹב שְׂאֲבִיהֶם הִיא חַיִּיב לוֹ כֶּסֶף, וְתוֹבַע קֶרֶק שִׁמְשׁוּעַבְדָּת
17 לוֹ בַּחוּבֹ, וְנָטַל חֲלָקוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן בְּפִרְעוֹן חוֹבֹ, וּמִחֲלָקוֹ שֶׁל הַשְּׁנִי
18 לֹא נָטַל כְּלוּם. יֵשׁ בּוֹזֵה שְׁלֹשׁ דְּעוּתֹ: א. רַב אֶמֶר בְּטִלָּה מִחֲלוּקָתָ –
19 בְּטִלָּה הַחֲלוּקָה הַקְּדוּמָּת, וְחוֹזְרִים לַחֲלוֹק בְּשׁוּה מִהַחֲלֹק שְׁנִשְׂאָר.
20 ב. וְשְׁמוּאֵל אֶמֶר, הָאֵחָ נִשְׁטַל מִמֶּנּוּ אֶת חֲלָקוֹ יוֹתֵר – הַפְּסִיד, וְאִינוּ
21 יִכּוֹל לַחְבּוֹעַ כְּלוּם מֵאֲחִיו. ג. וְרַב אֶסִּי אֶמֶר, הָאֵחָ נִשְׁטַל מִמֶּנּוּ אֶת
22 חֲלָקוֹ נוֹטֵל מֵאֲחִיו רַק רִבְּעֵי מִמֶּה שְׁנִשְׂאָר אֲצֵל הָאֵחָ, וְאוֹתוֹ רִבְעֵי
23 נִשְׁטַל אוֹ בְּקֶרֶק, וְרִבְּעֵי בְּקָעוֹת – אוֹ נִשְׁטַל אֶת אוֹתוֹ רִבְעֵי בְּמַעוֹת,
24 כִּרְצוֹנוֹ שֶׁל הַנּוֹתָן.

25 הַגְּמָרָא מִבְּאֵרֵת אֶת טַעְמֵיהֶם שֶׁל הָאֲמוּרָאִים. מִבְּאֵרֵת הַגְּמָרָא: רַב
26 שְׂאֲמֵר בְּטִלָּה מִחֲלוּקָתָ, טַעְמֹו כִּיּוֹן דָּקָא כְּבֵר הָאֲחִין שְׁחָלְקוּ יִירוּשָׁת
27 אֲבִיהֶם, וְיִרְשִׁין הֵן – הָרִי הֵם נִשְׂאָרִים כִּירוּשָׁיִם, כִּי רַב סוֹבֵר שִׁישׁ
28 בְּרִירָה, דִּהִינּוּ שֶׁהוּבֵר הַדְּבַר שֶׁהַחֲלֹק שֶׁהִגִּיעַ לְכָל אֶחָד לְאַחַר
29 הַחֲלוּקָה, הוּא הַחֲלֹק שֶׁהִיהָ רָאִיו לוֹ מִשְׁעָה רִאשׁוֹנָה, וְהַחֲלוּקָה לֹא
30 בִּיטְלָה אוֹ בְּקֶרֶק, וְכִירוּשָׁיִם מֵאֲבִיהֶם, וּמַחֲמַת כֵּן אוֹתוֹ דִּין שֶׁהִיהָ
31 עֲלֵיהֶם קוֹדֵם שְׁחָלְקוּ לְפִרְעוֹ חוֹב אֲבִיהֶם לֹא הִסְתַּלַּק מֵהֶם, וְלִכֵּן
32 הַחוֹב מוֹטֵל עַל שְׁנֵיהֶם בְּשׁוּה, וְאִם נָטַל הַבַּעַל חוֹב אֶת חֲלָקוֹ מֵאֶחָד
33 מֵהֶם, צָרִיךְ הַשְּׁנִי לְשַׁלֵּם לוֹ אֶת חֲלָקוֹ.

34 מִמְּשִׁיכָה הַגְּמָרָא לִבְאֵר: וְשְׁמוּאֵל שְׂאֲמֵר 'יוֹתֵר' – הַפְּסִיד, טַעְמֹו
35 מִשּׁוּם דָּקָא כְּבֵר הָאֲחִין שְׁחָלְקוּ לְקוֹחוֹת הוּוּ – הָרִי הֵם כְּמוֹ שְׂכָל
36 אֶחָד מִכֵּר אֶת חֲלָק חֲבִירוֹ, בְּתִמְרוּרָה שֶׁחֲבִירוֹ יִמְכּוֹר לוֹ אֶת חֲלָקוֹ,
37 וְהוּא מִשּׁוּם שְׁשִׁמּוּאֵל סוֹבֵר שִׁאֵין בְּרִירָה, וְלֹא אוֹמְרִים שֶׁהוּבֵר
38 שֶׁהַחֲלֹק שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו הוּא הַחֲלֹק שֶׁכֵּבֵר מִתְחִילָה הִיהָ שְׁלוֹ,
39 וּמִמִּילָא כֹּל אֶחָד כֵּאֵילוֹ קִנָּה אֶת חֲלָקוֹ תִּמְרוּרָת הַחֲלֹק שְׂאֲחִיו קִיבֵּל,
40 וְכָל אֶחָד בְּלוֹקָה שְׁלֹא בְּאֲחֵרִיּוֹת דְּמֵי – נִחְשָׁב כְּמוֹ שֶׁקִּנָּה בְּלִי
41 שֶׁהַמוֹכֵר קִיבֵּל עֲלָיו אַחֲרִיּוֹת לְשַׁלֵּם לוֹ אִם יִגְבוּ מִמֶּנּוּ אֶת הַקֶּרֶק,
42 וְהִינּוּ שֶׁהָאֲחִים אֵינֶם אַחֲרָאִים לְשַׁלֵּם אֶחָד לַשְּׁנִי אִם יִגְבוּ מֵאֶחָד
43 מֵהֶם אֶת הַקֶּרֶק, וְלִכֵּן הַפְּסִיד אֶת חֲלָקוֹ.

44 מִמְּשִׁיכָה הַגְּמָרָא לִבְאֵר: וְרַב אֶסִּי שְׂאֲמֵר שְׁנוֹטֵל רַק רִבְעֵי מִקֶּרֶק
45 שֶׁל אֲחִיו, אוֹ אֶת שׁוּהָ, טַעְמֹו הוּא כִּיּוֹן שֶׁכֶּסֶף בְּקָא לִיה אִי אֲחִים
46 שְׁחָלְקוּ יוֹרְשִׁין הוּוּ, וְצָרִיךְ לְשַׁלֵּם לוֹ חֲצִי מִזְּהִקְרַע שְׁלוֹ, כְּרַב, אִי
47 לְקוֹחוֹת הוּוּ וְכִלּוֹקָה שְׁלֹא בִּאֲחֵרִיּוֹת, וְאִינוּ צָרִיךְ לְשַׁלֵּם לוֹ כְּלוּם,
48 וְכִשְׁמוּאֵל. הֲלָכָה – לִכֵּן מִשּׁוּם שִׁישׁ סֶפֶק, וּמִמּוֹן הַמוֹטֵל בְּסֶפֶק
49 חוֹלְקִים, הַדִּין הוּא שְׁנוֹטֵל מֵאֲחִיו רִבְּעֵי מִחֲלָקוֹ בְּקֶרֶק, וְיִרְבֵּעֵי – אוֹ
50 שִׁיקֵּבֵל אֶת הַרְבֵּעִי בְּקָעוֹת, מִשּׁוּם שְׂאֲמֵר לוֹ אֲחִיו אֵילוֹ הִיהָ הַבַּעַל
51 חוֹב בֹּא לְגִבּוֹת מִמֶּנּוּ הִיִּיתִי מִסְּלָקוֹ בְּמַעוֹת, וְעַל כֵּן אֵינוֹ מַחוּיֵב לַתֵּת

קֶרֶק בְּפִרְעוֹן חוֹבֹ.

52 הַגְּמָרָא מִבְּיָאָה אֶת פֶּסֶק הַהִלְכָה בְּסוּגִיּוֹת הַלּוֹ: אֶמֶר רַב פָּפָא,
53 הֲלִכְתָּא בְּכָל הַנִּי שְׁמַעְתָּתָּ – הַהִלְכָה בְּכָל אֵלוֹ הַשְּׁמוּעוֹת, כְּלוֹמֵר
54 בְּשֵׁנִי אֲחִין שְׁחָלְקוּ וְבֹא אֶחָד נוֹסֵף מִמְדִּינַת הַיָּם, אוֹ בִּאֲוֹפֵן שְׂבֵא בַּעַל
55 חוֹב וְגִבָּה חֲלָקוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם, שְׁמַעְתָּתָּ – יִטּוֹל אֶחָד מִחֲלָקוֹ
56 וְיִתְּנוּ לַשְּׁנִי, וְהִינּוּ שֶׁלְּגַבִּי בֹא לֹהֵם אֶחָד מִמְדִּינַת הַיָּם הַלֵּכָה
57 כְּשִׁמּוּאֵל שְׁלֹא בְּטִלָּה מִחֲלוּקָתָ אֲלֹא כֹל אֶחָד יִתֵּן מִחֲלָקוֹ לְאַחַ
58 שֶׁהִגִּיעַ, וְלְגַבִּי בַּעַל חוֹב, יִקְמֵץ הָאֵחָ הַשְּׁנִי מִחֲלָקוֹ לַתֵּת לְאַחִיו
59 שְׁנוֹטֵל מִמֶּנּוּ הַבַּעַל חוֹב. אֶמֶר אֶמֶר, בְּטִלָּה מִחֲלוּקָתָ – הַחֲלוּקָה
60 בְּטִלָּה, וְחוֹזְרִים וְחוֹלְקִים בְּשׁוּה וְכִדְעוֹתָ שֶׁל רַב בְּשֵׁנִי הַמְּקָרִים.
61 מִסְּקֵנָה הַגְּמָרָא הִיא, וְהִלְכְתָּא בְּטִלָּה מִחֲלוּקָתָ כְּדַעַת אֲמִימֵר.
62

63 הַגְּמָרָא דִּנָּה בְּבֵית דִּין שֶׁשְׁמוֹ נִכְסֵי יִתְּמוּמִים בְּשִׁבִּיל לְמַכְרֵם לְצוּרֵךְ
64 מִזּוֹן הָאֵשָׁה וְהַבְּנוֹת, וְנִחְלָקוּ הַדִּינִים כְּדַעַתָּם לְגַבִּי הַשְּׁוֹי שֶׁל
65 הַנִּכְסִים, כִּיצַד יִדּוּנוּ: תְּנוּ רִבְּנָן בְּבִרְיָתָא, שְׁלִישָׁה דִּינִים, שֶׁהֵם בֵּית
66 דִּין, שְׁיָדוּ לְשׁוּם נִכְסֵי יִתְּמוּמִים, כְּדִי לְמַכְרֵם לְצוּרֵךְ מִזּוֹן הָאֵשָׁה
67 וְהַבְּנוֹת, וְנִחְלָקוּ הַדִּינִים בְּשׁוּי הַקֶּרֶק, דִּיין אֶחָד אוֹמֵר שִׁישׁ לְשׁוּם
68 אֶת הַקֶּרֶק בְּכֵנָה – מֵאֵה דִינָרִים, וְשְׁנֵים אוֹמְרִים לְשׁוּם אֶת הַקֶּרֶק
69 בְּכֵאֲתִים דִּינָרִים שֶׁהֵם שְׁנֵי מִנִּים. אוֹ לְהִפְךָ, אֶחָד אוֹמֵר בְּכֵאֲתִים,
70 וְשְׁנֵים אוֹמְרִים בְּכֵנָה, הַדִּין הוּא שְׁכֵמֵל יָחִיד בְּמִיעוּטוֹ – דְּבָרֵי הַיַּחֲדוּ
71 שֶׁהוּא הַמִּיעוּט בְּטִלִּים, מִשּׁוּם שְׁנִאֲמֵר (שְׁמוֹת כג א) 'אֲחֵרֵי רַבִּים
72 לְהִטָּת'.

73 מִבְּיָאָה בְּבִרְיָתָא אוֹפֵן נוֹסֵף: אִם דִּיין אֶחָד אוֹמֵר לְשׁוּם הַקֶּרֶק
74 בְּכֵנָה – מֵאֵה דִינָרִים שֶׁהֵם עֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה סְלָעִים, וְדִיין אֶחָד אוֹמֵר
75 לְשׁוּמָה בְּכֵשְׂרִים סְלָעִים שֶׁהֵם שְׁמוֹנִים דִּינָרִים, וְדִיין אֶחָד אוֹמֵר
76 לְשׁוּמָה בְּכֵשְׂרִים סְלָעִים שֶׁהֵם מֵאֵה וְעֶשְׂרִים דִּינָרִים, שְׁלֹשׁ דְּעוּתֹ
77 יֵשׁ בְּדָבָרֵי א. לְדַעַת תָּנָא קִמָּא נִדּוֹן בְּכֵנָה – דִּנִּים אֶת הַקֶּרֶק בְּשׁוּי
78 מִנָּה וְכִדְעַת הַדִּין הָרִאשׁוֹן. ב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוֹק אוֹמֵר, נִדּוֹן
79 בְּכֵשְׂרִים דִּינָרִים, שׁוֹז פְּשֵׁרָה בֵּין שְׁנֵי הַדִּינִים שֶׁשְׁמוֹ בְּשִׁיעוֹר
80 הַפְּחוּת, כִּי לְפִי הַדִּין הָרִאשׁוֹן שׁוּי הַקֶּרֶק מֵאֵה דִינָרִים, וְלִפִּי
81 הַדִּין הַשְּׁנִי שׁוּי שְׁמוֹנִים דִּינָרִים, וְהַכְּרִיעַ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוֹק
82 שִׁישׁ לְשׁוּמָה בְּתַשְׁעִים. ג. אֲחֵרִים אוֹמְרִים עוֹשִׂין שׁוּמָא בְּכֵינָה –
83 מִחֲשָׁבִים כְּמָה יֵשׁ בֵּין הַמִּמְעִיט בְּשׁוּמָא לְבֵין הַמִּרְבָּה בְּשׁוּמָא,
84 דִּהִינּוּ כְּמָה יֵשׁ בֵּין הָאוֹמֵר עֶשְׂרִים סְלָעִים [שְׁמוֹנִים דִּינָרִים], לְבֵין
85 הָאוֹמֵר שְׁלֹשִׁים סְלָעִים [מֵאֵה וְעֶשְׂרִים דִּינָרִים], שׁוֹז יוֹצֵא עֶשְׂרָה
86 סְלָעִים שֶׁהֵם אַרְבַּעִים דִּינָרִים, וְכִשְׁלִישִׁין – מֵאוֹתָם אַרְבַּעִים נוֹטִלִים
87 שְׁלִישׁ, שֶׁהוּא שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר דִּינָרִים וְשְׁלִישׁ דִּינָר, וּמוֹסִיפִים עַל
88 שׁוּמָתוֹ שֶׁל הַמִּמְעִיט שְׂאֵמֵר שְׁמוֹנִים, וְנִמְצָא שְׁתֵּיהֶם שׁוּמַת הַקֶּרֶק
89 תִּשְׁעִים וְשִׁלְשָׁה דִינָרִים וְשְׁלִישׁ דִּינָר.

90 הַגְּמָרָא מִבְּאֵרֵת אֶת טַעְמֵי הַתְּנָאִים: מֵאֵה דִינָרִים – תָּנָא קִמָּא הַסּוֹבֵר
91 שְׁנִדּוֹן בְּכֵנָה, סוֹבֵר שִׁישׁ לְקַחַת מִלִּיתָא בְּכֵשְׂרִים – דְּבַר אֲמַצְעִי,
92 כְּלוֹמֵר כְּפִי דַעַת הַדִּין הָרִאשׁוֹן שְׂאֲמֵר מִנָּה, דִּהִינּוּ עֶשְׂרִים
93 וְחֲמִשָּׁה סְלָעִים, שֶׁהוּא מִמְצָע בֵּין הַשִּׁיטוֹת. וְסִבְרָא יֵשׁ בְּדָבָר, שֶׁהִי
94 שְׁנֵי הַדִּינִים הָרִאשׁוֹנִים סוֹבֵרִים, שְׂאִינוּ שׁוּה יוֹתֵר מִמֶּנָּה, וְדַעַת
95 הַדִּין שְׂאֵמֵר מֵאֵה וְעֶשְׂרִים דִּינָרִים בְּטִלָּה בְּרוּב. וּמֵאִידֵךְ, שְׁנֵי
96 הַדִּינִים הָאֲחֵרִים סוֹבֵרִים שְׂאִינוּ שׁוּה פְחוּת מִמֶּנָּה, וְדַעַת הַדִּין
97 שְׂאֵמֵר שְׁמוֹנִים דִּינָרִים בְּטִלָּה בְּרוּב, וְעַל כֵּן הוֹלְכִים עַל פִּי שׁוּמַת
98 הַדִּין שְׂאֵמֵר מִנָּה.

99 מִמְּשִׁיכָה הַגְּמָרָא לִבְאֵר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוֹק שְׂאֵמֵר שְׁנִדּוֹן
100 בְּתַשְׁעִים דִּינָרִים, טַעְמֹו מִשּׁוּם דָּקָא כְּבֵר – שֶׁהוּא סוֹבֵר, שְׂבֵאמַת הָא
101 אֶרְצָא – קֶרֶק עוֹ,

כאשר יושב בחדרו ופותח את ה'לקוטי תורה', אזי "ידעתי הייתי".

אחרים, כיצד נעשה הלכה כמותם. מביאה הגמרא ברייתא
שפסקה גם כן באחרים: תנו דייני גולה – שמואל וקרנא שהם דייני
גולה שנו ברייתא, שהדין הוא שעושין שומא ביניהן ומשלשין,
ובאחרים. אמר רב הונא הלכתא כדייני גולה, שפסקו באחרים.
הגמרא מביאה שוב את קושיותו של רב אשי: אמר רב אשי, טעמא
דידיי גולה לא ידעין, הלכתא עבדינן בנותיהו.

משנה

משנתינו דנה במוכר חצי שדה לחבירו כיצד הם חולקים: אדם
האומר לחבירו חצי שדה אני מוכר לך, ולא פירש איזה חצי, ויש
בשדה חלקים פים ושמיים וחלקים כחושים, הדין הוא שמשמנין
ביניהן – יש לשניהם חלק בחלק הטוב של השדה, ונוטל הלוקח
חצי שדהו של המוכר.
ממשיך התנא, שהוא הדין אם אמר לו חצייה של הקרקע שנמצא
בצד דרום של השדה אני מוכר לך, שמשמנין ביניהן, ונוטל הלוקח
חצייה שבדרום.
המשנה מביאה דין נוסף במוכר חצי שדה לחבירו, על מי מוטל
להפסיד מחלקו כדי לעשות בו גדר לשדה: והוא – המוכר מקבל
עליו לרתת ללוקח בנוסף לחצי השדה, גם את מקום הגדר סביב
שדהו, וכן את המקום של החרץ – חפירה לאורך כל השדה, ושל
הגן חריץ – חפירה קטנה נוספת בין החרץ לגדר, שהם נעשים
לגדור מפני חיות. משום שהמוכר חצי שדה לחבירו מקבל עליו
לתת לו כל צרכי השדה. וכפא הוא רוחבו של חריץ, נשעה טפחים,
והרוחב של גן חריץ הוא שלשה טפחים.

גמרא

הגמרא מבארת את הדין שמשמנים ביניהם: אמר רבי חייא בר אבא
אמר רבי יוחנן, מה ששנינו שהמוכר חצי שדה לחבירו, נוטל
הלוקח חצי שדהו, הכוונה שהמוכר נוטל לעצמו את החלק הטוב
בשדהו, והלוקח נוטל כחוש שבו – מקבל את החלק היותר גרוע
בשדה לפי שווי של חצי השדה. אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי
יוחנן, כיצד ניתן לפרש שאינם חולקים ממש חצי בכל חלק
בשדה, והא אנן משמנין ביניהן תנו – והלא שנינו במשנתנו
משמנין ביניהן, שמשמעותו שכל אחד מקבל חצי בשומן של
השדה, ואם כן מגיע גם ללוקח חלק בשבח השדה כמו למוכר.
אמר ליה רבי יוחנן לרבי חייא בר אבא, אדאכלת בפנייתא –
כשאתה היית אוכל תמרים ועידנת את עצמך בבבל, תרנימנא –
פירשנו את הרישא של המשנה מסיפא של המשנה, דקתני סיפא,
שאם אומר לו 'חצייה בדרום אני מוכר לך', הדין הוא גם שמשמנין
ביניהן, והלוקח נוטל חצייה בדרום, ואם כדברך שלשון 'חצייה שדה'
אני מוכר' משמע שחולקים ממש חצי שדה ללוקח ולמוכר, אמאי
משמנין ביניהן שביאורו לדברך שחולקים ביניהם החלק השמן
והטוב שבשדה, והא 'חצייה בדרום אני מוכר לך' אמר ליה, וכאן
הרי פירש ואמר שיקבל חצי שבדרום ולא בכל השדה, ואם כן
יקבל חצי בדרום בין הוא יפה ובין הוא כחוש, כי זה מה שפירש
לו, אלא על כרחך אומרים שכונת המוכר כשאומר 'חצייה'
שבדרום' הוא לרבי – שכפי השווי של חצי השדה שבדרום, יקבל
בכל מקום בשדה ואפילו במקום כחוש, ויקבל שטח יותר גדול עד
שיהא שוה כחצי שבדרום, וממילא הקא נמי גם כאן ברישא
כשמכר לו חצי שדה סתם, אין כוונתו שיחלקו חצי ממש, אלא
לרבי – ששווי של חצי מכל השדה יקבל בכל מקום שהמוכר
ירצה.
שנינו במשנה: מקבל עליו מקום גדר בו' חריץ וכן חריץ. הגמרא
מבארת מהו המקום של החריץ שנוכר במשנה, ומה הצורך בו:
תאנא בברייתא, חריץ עושים אותו מפתחין לבן חריץ, כלומר רחוק
יותר מהגדר, וכן חריץ עושים אותו מפתחים – לחריץ, כלומר בין
החריץ לגדר, וזהו זה – החריץ והבן חריץ מקומם הוא מאחורי
הגדר בצד שמחוץ לשדה,

תשעין שנה – שויה תשעים, ותולים ששני הדיינים הראשונים
שאמרו את השיעור הפחות טעו מעט, והאי דקאמר ששוה עשרים
סלעים, שהם רק שמונים דינרים, הוא משום דקא מצי עשרה
לאחוריה – שטעה והפחית מהשומא הנכונה עשרה דינרים שלא
הכניסם בחשבוננו, והאי דקא אמר קנה – מאה דינרים, הוא משום
דקא מצי עשרה לקמיה – שטעה בחשבוננו בשומת הקרקע בעשרה
דינרים יותר מהשווי שלה.

שואלת הגמרא: מדוע סובר רבי אליעזר ברבי צדוק שהשנים
הראשונים הם אלו הקרובים לאמת, אדרבה – נאמר להיפך
שהשנים האחרונים הם הקרובים לאמת, ובאמת האי ארעא, מאה
ועשרה דינרים שווא, והאי דקאמר מנה משום דקא מצי עשרה
לאחוריה, והאי דקאמר שלשים סלעים שהם מאה ועשרים דינרים,
משום דקא מצי עשרה לקמיה. משיבה הגמרא: מכיון שיש לומר
בשתי אופנים, נקום מיהת תרי קמאי בידך, כלומר עדיף לומר
שהשנים הראשונים הם אלו הקרובים לאמת, משום דמתורת מנה
לא מפקי ליה – שלפי דבריהם יש לנו לומר שאינה שוה יותר
ממנה, ולא נאמר שהדעות האחרונות הם הקרובות לאמת ואז
יצא ששויה יותר ממנה, והטעם כי כולם מודים שהקרקע שוה
קרוב למנה, וחלקם מוסיפים ששוה אף יותר ממנה, לכך יש לנו
לתפוס את השיעור המועט שכולם מסכימים בו, ולומר תפסת
מרובה לא תפסת, תפסת מועט תפסת.

ממשיכה הגמרא לבאר את הטעם של אחרים. מבארת הגמרא:
אחרים שאומרים שעושין שומא ביניהן ומשלשין, ובכון כאן
שההפרש הוא ארבעים דינרים מוסיפים שלשה עשרה ושליש על
השמונים. טעמם משום דקא סבר, דהאי ארעא תשעין ותלתא
ותלתא שווא – שויה תשעים ושלושה דינרים ושליש דינר, והאי
דקא אמר דיין אחד ששוה רק עשרים סלעים, שהם שמונים דינרים,
משום דקא מצי תליסר ותלתא לאחוריה – שטעה בשלשה עשר
ושליש שלא הכניסם בחשבוננו, והאי דקאמר מנה שהוא מאה
דינרים, גם כן קא מצי תליסר ותלתא לקמיה – טעה בשומת
הקרקע שלשה עשר ושליש יותר משויה, ולדעתו שומת הקרקע
היא מאה וששה דינרים ושני שלישים, ובדין הוא דלימא טפי –
ולעולם היה צריך לומר ששוה יותר ממאה, והאי דלא קאמר כמו
שחושב באמת, אלא אמר ששוה רק מנה, משום שקבר מיתאי
דקא מסיפא בולי האי אהבאי – די לי בכך שאני מוסיף כל כך
הרבה מחברי, שהוא אומר שמונים, ואני מוסיף עליה עשרים,
כראי אני להוסיף יותר מזה.

שואלת הגמרא: מדוע העדיפו אחרים לומר ששנים הראשונים הם
עיקר השומא, אדרבה – נאמר להיפך, שהא ארעא, מאה ותליסר
ותלתא שווא – שויה מאה ושלושה עשר דינרים ושליש דינר, והאי
דקאמר מנה, משום דקא מצי תליסר ותלתא לאחוריה – שטעה
בשלשה עשר ושליש שלא הכניסם בחשבוננו, והאי דקאמר שלשים
שהם מאה ועשרים דינרים, משום דמצי תליסר ותלתא לקמיה –
שטעה בשומת הקרקע והוסיף על השווי האמיתי שלוש עשר
ושליש, ובדין הוא דקאמר טפי כפי דעתו האמיתית, ומה שלא
אמר יותר, כיון שקבר מיתאי דקא מסיפא בולי האי אהבאי –
מספיק לי שאני מוסיף כל כך על דעתו של חברי, שהוא אומר
מאה דינרים, ואני אומר יותר ממאה ועשרים. משיבה הגמרא:
נקום מיהת תרי קמאי בידך – עדיף מכל מקום לנקוט בדינו
שהשווי הוא בין שני הדיינים הראשונים, משום דמתורת מאה לא
מפקי ליה – שלדעתם אינו שוה יותר ממאה דינרים, ולא בין
הדעות האחרונות שנותנות לו יותר ממאה, והטעם כי כולם
מודים שהיא שוה קרוב למנה, וחלקם מוסיפים ששוה יותר ממנה,
לכך יש לנו לתפוס את השיעור שכולם מסכימים בו, ולומר תפסת
מרובה לא תפסת, תפסת מועט תפסת.

הגמרא מביאה פסק הלכה במחלוקת זו: אמר רב הונא הלכה
באחרים, שעושין שומא ביניהם, ומשלשין. מקשה רב אשי על פסק
ההלכה של רב הונא: אמר רב אשי, טעמא דאחרים לא ידעין,
הלכתא עבדינן בנותיהו – אם איננו יודעים את טעם הדין של